

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2017-1-47 (Birleşme)
Karar Sayısı : 17-28/456-197
Karar Tarihi : 07.09.2017

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Adem BİRCAN, Şükran KODALAK, Mehmet AYAN

B. RAPORTÖRLER: Çağlar Deniz ATA, Dilan TOPRAK

C. BİLDİRİMDE

BULUNANLAR : - Huntsman Corporation

- Clariant AG

Temsilcileri: Av. Gönenç GÜRKAYNAK, Av. Ceren ÖZKANLI,

Av. Ceren GÖKTÜRK, Av. Merve BAKIRCI

Yıldız Mah. Çitlenbik Sok. No:12 Beşiktaş/İstanbul

- (1) **D. DOSYA KONUSU:** Huntsman Corporation ve Clariant AG'nin, Clariant AG'nin tamamına sahip olduğu iştiraki aracılığı ile birleşmesi işlemine izin verilmesi talebi.
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına en son 24.08.2017 tarihinde giren bildirim üzerine düzenlenen 24.08.2017 tarih ve 2017-1-47/Öİ sayılı Devralma Ön İnceleme Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, bildirim konu işleme izin verilmesinde sakınca bulunmadığı ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

G.1. Taraflar

G.1.1. Birleşen: Huntsman Corporation (HUNTSMAN)

- (4) Merkezi ABD'de bulunan HUNTSMAN, emtia ürünleri ve katma değerli ara kimyasallar sektörlerinde kimyasalların üretimi ve küresel dağıtımı alanında faaliyet göstermektedir. HUNTSMAN, plastikler, sağlık hizmetleri, tekstiller, hasat çözümleri, deterjanlar ve kişisel bakım dahil olmak üzere çeşitli uygulama pazarlarında faaliyet gösteren üçüncü taraf şirketlere ürün tedarik etmektedir. HUNTSMAN küresel olarak; poliüretanlar, performans ürünleri, geliştirilmiş maddeler, tekstil efektleri, pigment ve katkı maddeleri olmak üzere beş iş segmentinde faaliyet göstermektedir. Teşebbüsün Türkiye'deki faaliyetleri ise poliüretan, performans ürünleri, geliştirilmiş maddeler, tekstil efektleri ve pigment katkı maddelerinden oluşmakta ve Türkiye'de EMA Kimya Sistemleri San. ve Tic. A.Ş., Huntsman Pürsan Chemicals Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Huntsman Tekstil Ürünleri Kimya ve Dış Tic. Ltd. Şti. olmak üzere üç iştiraki bulunmaktadır. HUNTSMAN, hâlihazırda herhangi bir kişi veya kurum tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilmemektedir.

G.1.2. Birleşen: Clariant AG (CLARİANT)

- (5) Merkezi İsviçre’de bulunan CLARİANT, özel kimyasalların üretimi ve dünya çapında dağıtım alanlarında faaliyet göstermektedir. CLARİANT kişisel bakım, yağ ve madencilik, hasat çözümleri ve endüstriyel uygulamalar gibi çeşitli uygulama pazarlarında faaliyet gösteren üçüncü taraf şirketlere ürün tedarik etmektedir. CLARİANT küresel olarak bakım kimyasalları, kataliz, doğal kaynaklar, plastik ve kaplama olmak üzere dört iş segmentinde faaliyet göstermektedir. Teşebbüsün Türkiye’deki faaliyetleri ise pigmentler, plastik hammadde boyası, katkı maddeleri, endüstriyel ve tüketici uzmanlığı, katalizatör, fonksiyonel mineraller ile yağ ve maden çıkarma hizmetlerinden oluşmakta ve Türkiye’de Clariant Boya ve Kimyevi Maddeler San. ve Tic. A.Ş. ve Clariant Turkey Plastik Boya ve Kimyevi Maddeler San. ve Tic. A.Ş. olmak üzere iki iştiraki bulunmaktadır. CLARİANT, hâlihazırda herhangi bir kişi veya kurum tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilmemektedir.

G.1.3. Merger Sub

- (6) Merger Sub ABD’nin Delaware eyaleti hukukuna göre organize edilmiş bir şirkettir. Kısa süre önce sadece bildirilen işlemin amaçları için kurulmuş olan ve CLARİANT’ın tamamına sahip olduğu bir iştirakidir. Herhangi bir ticari faaliyeti bulunmamaktadır.

G.2. İlgili Pazar

G.2.1. İlgili Ürün Pazarları

- (7) Tarafların faaliyetlerine bakıldığında HUNTSMAN, Türkiye’de PEA (poly ether amine), iyonik olmayan sürfaktan, anyonik sürfaktan, katyonik sürfaktanlarda ve PAG’ın (polialkilen glikoller) tedariki alanlarında faaliyet göstermektedir. CLARİANT ise Türkiye’de pigmentler, plastik hammadde boyası, katkı maddeleri, iyonik olmayan sürfaktan, anyonik sürfaktan, katyonik sürfaktan, amfoterik sürfaktan, yağ asitlerinin dietilamin amiti, PEA, PAG, fonksiyonel mineraller, yağ ve maden çıkarma hizmetleri alanlarında faaliyet göstermektedir.
- (8) Tarafların faaliyetleri iyonik olmayan sürfaktan, katyonik sürfaktan, anyonik sürfaktan, PAG ve PEA pazarlarında yatay olarak örtüşmektedir.
- (9) Sürfaktanlar iki sıvı ya da bir sıvı ile bir katı arasındaki gerilimi azaltan ürünlerdir. Bu nedenle sürfaktanlar suda çözünmeyen bileşen ve suda çözünen bileşen olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır. Sürfaktanlar deterjanlar gibi tüketim maddeleri arasında yer almaktadır ve endüstriyel sektörde işlem yardımcıları gibi fiziksel özellikleri (köpük düzenleyicileri, ıslatma, emülsiyonlaştırma, çözünürleştirme, çözelti, vb.) işlenmeyi kolaylaştırmak için kullanılmaktadır. Sürfaktanlar hidrofilik grupları bakımından fark göstermektedir ve elektrik yüküne dayanarak aşağıdaki şekilde ayırt edilebilirler:
- Hidrofilik grubunda hiç elektrik yükü olmayan sürfaktan iyonik olmayan sürfaktanır;
 - Hidrofilik grubunda net olarak negatif elektrik yükü olan sürfaktan anyonik sürfaktanır;
 - Hidrofilik grubunda net olarak pozitif elektrik yükü olan sürfaktan katyonik sürfaktanır;
 - İki ters elektrik yükü taşıyan hidrofilik grubu olan sürfaktan amfoterik sürfaktandır.

- (10) Mevzuata esas teşkil eden Avrupa Birliği Komisyonu sürfaktan pazarını elektrik yüküne dayanarak yukarıda sayılmış olan dört ilgili ürün pazarına bölmüştür¹. Bu ayırım sürfaktanların bileşiminin fonksiyonu ve dolaylı olarak üretimlerinde kullanılan işlemin fonksiyonudur.
- (11) PEA'lar plastikler, poliüre kaplamalar, katkı maddeleri ve basınçlı püskürtme kalıplamalarının üretiminde kullanılan ara kimyasallardır. Saf diyamin bazlı epoksi kür kimyasalları daha sonrasında alt pazara, "epoksi sistemleri" (bir diğer ifadeyle epoksi kür kimyasalları ile epoksi reçineleri, pigmentler, çözücüler vb.nin kombinasyonları) üreticilerine satılabilmektedir. Son kullanıcılar genellikle epoksi sistemlerini boyalar, kaplamalar veya katkı maddeleri olarak satın almaktadır. Genellikle, esneklik, dayanıklılık, hidrofilitite ve hidrofobisite arttırmak için kullanılmaktadır. Farklı tür PEA'lar, arz ve talep perspektifinden birbirleriyle değiştirilebilir. Bir üreticinin ayrı ayrı üretim süreçleri için gerekli *know-how* ve teknolojiye sahip olması halinde, aynı işlem ile diğer PEA'ların üretimine hazır olarak geçebilmektedir.
- (12) Talep perspektifinden, müşteriler ihtiyaç ve gerekliliklerine göre farklı PEA'lar arasında geçiş yapabilmektedir. Teknik fonksiyonları bakımından tüm PEA'lar ortak özellikler paylaşmaktadır. PEA'lar endüstriyel ve inşaat uygulamalarında kullanıldıklarında genellikle esneklik, dayanıklılık, hidrofilitite ve hidrofobisite arttırmak için kullanılırlar. Taraflar, herhangi bir uygulamadaki (rüzgar enerjisi/epoksiler, inşaat, tekstil, yakıt katkı maddeleri uygulamaları) PEA kullanıcılarının farklı tedarikçilerin aynı PEA'lar arasında kolaylıkla geçiş yapabileceğini ve çoğu müşterilerin politika olarak aynı PEA için birden fazla tedarikçisi olduğunu tahmin etmektedir.
- (13) PEA'nın ayrı bir ilgili ürün pazarı olarak tanımlandığı Kurul kararı bulunmamaktadır. Komisyon Tlexion/Huntsman kararında² PEA için bir pazar dikkate almıştır. Bu kararda Komisyon PEA'ların baz amin olduğunu ve epoksi değer zincirindeki [üst pazar baz aminler (PEA veya EA) olmak üzere ve alt pazar amin bazlı epoksi kür kimyasalları ve yapışkanlar gibi] formülasyon sistemleri birleşen tarafların ilişkisinin değerlendirilmesi amacıyla ayrı bir pazar olduğunu dikkate almıştır.
- (14) PAG etilen oksit ile kısa zincir sürfaktan olmayan alkollerin tepkimeye girmesiyle üretilen alkoxyates'dir. PAG'lar oksidasyona yüksek direnç gösteren yüksek sıcaklık, termal olarak sabit ısı transfer sıvıları olarak, yağlama maddesi dahil endüstriyel formülasyonlarda bileşen, kimyasal işleme için hammadde ve katı formda formüle edilen ev ürünlerinin bileşeni olarak kullanılmaktadır. Kimyasal açıdan PAG'lar polietilen glikoller (PEG), polipropilen glikol (PPG) ve PAG-EO|PO olarak alt kırılımlara ayrılabilir. Kurulumuz PAG çeşitleri arasında yağ alkol etoksilatları (FAE), alkil fenol etoksilatları (APE), PEG, PPG, blok kopolimerler (BC), rastgele kopolimerler (RC) ve daha yüksek eklenmiş moleküller sıralanabileceği belirtilmiştir. Kurul, Dow Chemical/Union Carbide kararında³ tüm PAG'lerin alkoksilasyon reaktörlerinde üretildiğine, bu nedenle PAG ürünlerinden birini üretmekte olan bir şirketin bir başka PAG türü üretimine geçmesinin oldukça kolay olduğuna (gerekli oksit, reaksiyon kaynatıcı ve katalizörün hazır olması şartıyla bu işlemin bir kaç saatte gerçekleşmesinin mümkün olduğu) ve bu nedenle bütün PAG çeşitlerinin aynı ilgili ürün pazarına dahil edilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Komisyon ise PAG'ların ayrı bir ürün pazarı olması gerektiğini değerlendirmiş ancak ürün pazarı tanımlaması yapmamıştır⁴.

¹ COMP|M.1517, Rhodia Donau Chemie\Albright & Wilson (1999)

² COMP/M.4835 sayılı Tlexion/Huntsman

³ Kurulumuzun 16.05.2000 tarih ve 00-18/179-97 sayılı kararı.

⁴ Case No COMP|M.5927 - BASF|Cognis (2010)

- (15) Söz konusu açıklamalar doğrultusunda, PAG ve PEA ürünleri kapsamında ilgili ürün pazarının alt kırılımlara ayrılabilmesi söz konusu olmakla birlikte, işbu dosya kapsamında böyle bir ayırımın fark yaratacağı düşünülmediğinden en genel tanımı ile ilgili ürün pazarının “PAG” ve “PEA” pazarları olarak belirlenebileceği değerlendirilmektedir. Öte yandan sürfaktanlar bakımından üretimde kullanılan tekniklerin ve bileşimlerinin farklılaşması nedeni ile ilgili ürün pazarı “iyonik olmayan sürfaktan”, “katyonik sürfaktan” ve “anyonik sürfaktan” pazarları olarak belirlenmiştir.

G.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (16) Dosya mevcudu bilgilere göre, ilgili ürünün satışı ve pazarlanması Türkiye genelinde yapıldığından ve tarafların ülke genelinde faaliyetleri bulunduğundan ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak tanımlanmıştır.

G.3. Yapılan Tespit ve Değerlendirmeler

G.3.1. İşlemin Niteliği

- (17) Bildirim formunda yer alan bilgilere göre, işlemin gerçekleşmesi halinde HUNTSMAN, CLARİANT'ın tamamına sahip olduğu dosya bağlamında Merger Sub olarak anılan, iştiraki ile birleşecektir. HUNTSMAN ve CLARİANT'ın birleşmesinin ardından HUNTSMAN ve CLARİANT ana teşebbüs CLARİANT (Birleşme sonrası HUNTSMANCLARİANT olacaktır.) üzerinde pay sahibi olacaklardır. İşlemin tamamlanmasından sonra HUNTSMANCLARİANT'ın hisselerinin yaklaşık olarak %48'ine HUNTSMAN'ın; %52'sine ise CLARİANT'ın hâlihazırdaki hissedarlarının sahip olması planlanmaktadır. İşlemin sonucu olarak HUNTSMAN'ın tüm iştiraklerinin yanı sıra CLARİANT'ın tüm iştiraklerinin nihai ana şirketi HUNTSMANCLARİANT olacaktır. HUNTSMANCLARİANT halka açık bir şirket olmaya devam edecek olup hisselerinin halka dağıtılmış olmasından ötürü herhangi bir hissedar tarafından kontrol edilmeyecektir.
- (18) Bildirilen işlemin gerçekleşmesi durumunda HUNTSMAN ve CLARİANT HUNTSMANCLARİANT'ın kurumsal yönetimine eşit derecede katkıda bulunacaklardır. Nitekim Bildirim Formunda da bu işlemin “eşitler arasında birleşme” şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Dolayısıyla bildirim konusu işlem, 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in 5. maddesi çerçevesinde bir birleşmedir. Öte yandan işlem taraflarının cirolarının anılan Tebliğ'in 7. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen eşikleri aştığı, dolayısıyla işlemin izne tabi olduğu görülmektedir.

G.3.2. Değerlendirme

- (19) Dosyada yer alan bilgilere göre; işlem taraflarından CLARİANT'ın, ilgili ürün pazarlarından “İyonik Olmayan Sürfaktan” pazarında 2016 yılı pazar payı %(.....); HUNTSMAN'ın ise %(.....)'in altındadır. Pazardaki en büyük rakiplerinin ise BASF, SASOL, SOLVAY ve KLK olduğu görülmekte ve söz konusu rakiplerin aynı yıla ilişkin pazar paylarının ise sırasıyla %(.....), %(.....), %(.....) ve %(.....) olduğu anlaşılmaktadır.
- (20) İlgili ürün pazarlarından “Anyonik Sürfaktan” pazarında ise CLARİANT ve HUNTSMAN'ın 2016 yılı pazar payları %1'in altındadır. Pazardaki en büyük rakiplerinin ise BASF, HAYAT, GALAXY ve PCC EXOL olduğu görülmekte ve söz konusu rakiplerin pazar paylarının ise sırasıyla %(.....), %(.....), %(.....) ve %(.....) olduğu anlaşılmaktadır.

- (21) İlgili ürün pazarlarından bir diğer sürfaktan türü olan “Katyonik Sürfaktan” pazarında ise CLARİANT’ın 2016 yılı pazar payı %(.....); HUNTSMAN’ın ise %(.....)’in altındadır. Pazardaki en büyük rakiplerinin ise STEPAN COMPANY ile BASF olduğu görülmekte ve söz konusu rakiplerin pazar paylarının ise sırasıyla %(.....) ve %(.....) olduğu anlaşılmaktadır.
- (22) Diğer taraftan dosyadaki bilgilere göre, PAG pazarında CLARİANT’ın 2016 yılı pazar payı %(.....); HUNTSMAN’ın ise %(.....)’in altındadır. Pazardaki en büyük rakiplerinin ise İNEİOS, DOW ve BASF olduğu görülmekte ve söz konusu rakiplerin pazar paylarının ise sırasıyla %(.....), %(.....) ve %(.....) olduğu anlaşılmaktadır. PEA pazarında ise CLARİANT’ın 2016 yılı pazar payı %(.....); HUNTSMAN’ın ise %(.....)’dir. Pazardaki en büyük rakipleri olan BASF’ın ise pazar payının %(.....) olduğu görülmektedir.
- (23) Yukarıda yer verilen bilgiler doğrultusunda, birleşme işleminin gerçekleşmesi halinde tarafların 2016 yılında gerçekleştirdikleri pazar payları toplamının iyonik olmayan sürfaktan, anyonik sürfaktan ve katyonik sürfaktan satışları dikkate alındığında sırasıyla yaklaşık olarak %(.....), %(.....) ve %(.....) oranlarına ulaşacağı görülmektedir. Söz konusu pazar paylarının rekabetçi endişeye yol açmayacak düzeyde olmasının yanı sıra her bir pazarda oldukça yüksek pazar payına sahip birçok rakip yer almaktadır. PAG ve PEA pazarlarında ise tarafların birleşmesi halinde oluşacak toplam pazar paylarının sırasıyla yaklaşık olarak %(.....) ve %(.....) olduğu görülmektedir. PAG ve PEA pazarlarında işlem sonrası olası toplam pazar paylarının diğer pazarlara kıyasla yüksek olmasına rağmen rekabetçi endişeye yol açmayacak düzeyde olduğu ve her iki pazarda da yüksek pazar payına sahip birçok rakibin bulunduğu da dikkate alındığında, bildirim konusu işlem neticesinde rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak ölçüde hâkim durum yaratılmasının veya mevcut hâkim durumun güçlendirilmesinin söz konusu olmayacağı kanaatine varılmıştır.
- (24) Öte yandan değinilmesi gereken bir diğer husus ise, tarafların faaliyetlerinin plastik hammadde boyası (alt pazar) ve inorganik pigmentler (üst pazar) bakımından dikey olarak örtüşmesidir. HUNTSMAN Türkiye’de titanyum dioksit (TiO₂) de dahil olmak üzere inorganik pigmentlerin tedariki faaliyetini yürütmektedir. CLARİANT ise Türkiye’de plastik hammadde boya alanlarında faaliyet göstermektedir ve çeşitli tedarikçilerden inorganik pigmentler almaktadır. Nitekim CLARİANT bu amaçla 2016 yılında HUNTSMAN’dan az miktarda TiO₂ inorganik pigment ve diğer renkli inorganik pigmentler almıştır (2.209 ABD doları tutarında). HUNTSMAN ve CLARİANT arasında Türkiye’de tedarik ilişkisi olsa da, söz konusu miktarın oldukça az olması ve tarafların ilgili pazarlardaki minimal pazar payları (CLARİANT plastik hammadde boyası pazarında %(.....); HUNTSMAN ise inorganik pigment pazarında %(.....) satış hacmine sahiptir.) nedenleriyle inorganik pigmentler ve plastik hammadde boyası bakımından ayrı bir analiz yapılmasına gerek duyulmamıştır.

H. SONUÇ

- (25) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ kapsamında izne tabi olduğuna; işlem sonucunda aynı Kanun maddesinde yasaklanan nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin verilmesine, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.